

A pápai oltár mellett egy virágokból kirakott világtérkép állt. Fehér szegfűk jelezték az országhatárokat, piros szegfűk azokat a helyeket, ahol háború van, kínzások folynak, megsértik az emberi jogokat. Reméljük, a Szentatya látogatói hozzájárulnak, hogy halványodjék a vér színe a világban.

S. M.

MÁRIA UTÁNZÁSA

Először is jusson eszünkbe, hogy mi keresztények mennyei Atyánk utánzására vagyunk hivatottak: hasonlóvá kell válnunk Hozzá, vagyis tökéletessé válnunk, amint Ő tökéletes (Mt 5,48).

Aml érthető

Ez teljesen lehetetlen lenne, ha Isten rejtve maradna káprázatos, megközelíthetetlen ragyogásában (vö. 1Tim 6,16). De ha Krisztust látjuk, akkor látjuk az Atyát (Jn 14,9), ő „a láthatatlan Isten képmása” (Kol 1,15). Ezért számunkra az Atya utánzása Jézus követésében áll, és Jézus követése az utánzást is magában foglalja. Maga Krisztus kifejezetten követendő példaként állítja elénk életét: „Példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy cselekedjetek” (Jn 13,15). Ezek a lábmosással összefüggésben mondott szavak kulcsként tárják fel előttünk Krisztus, Mesterünk életének mély értelmét. Nemcsak szavával, hanem egész létével tanít bennünket.

Érthető azonban, hogy akik a mennybemenetel után tértek meg az Evangéliumhoz, azoknak Jézus példája – akit szerettek és akiben hittek anélkül, hogy látták volna (1Pét 1,8) – már nem lehetett konkrét vezető a mindennapi életre. Ezeknek a keresztényeknek az apostolok élete volt mintegy gyakorlati illusztrációja Jézus életének. Pál, amint újkeresztényeivel együtt élte mindennapi életüket, megmutatta, miben áll a keresztény élet. Meglepő gyakran buzdítja őket: „Legyetek az én utánzóim, amint én Krisztusé” (1Kor 11,1; vö. 1Kor 4,16); „hiszen tudjátok, hogy kell minket utánozni” (2Tessz 3,7); „kövessétek a példámat mindnyájan és nézzétek azokat, akik úgy élnek, ahogy példámon látjátok” (Fil 3,17). Dicséri a megtért keresztényeket: „az Úr és a mi utánzóink lettetek” (1Tessz 1,6) . . .

Ami kevésbé érthető

Mindez érthető. Kevésbé érthető, amikor a katolikus hagyomány a Szűzanya utánzására buzdít, és azt állítja: Jézus azért választott ilyen alázatos és ilyen tiszta édesanyát, hogy az erény üdvös és szükséges mintaképét adja elénk. Gondoljunk csak Szent Bernátnak a megtestesülésről szóló híres homíliájára (Hom. 2 super „Missus est”). Hiszen valójában rendkívül keveset tudunk Mária életéről és viselkedéséről, mindenképpen sokkal kevesebbet annál, amit Jézus magatartásáról tudunk. Azonkívül azok az evangéliumi jelenetek, ahol a

Szüzanya megjelenik, olyan egyedülálló szerepben mutatják őt, hogy közvetlenül nem utánozható, mert a mi konkrét helyzetünk egészen más. Mi nem kapunk anygali látogatást és nem állunk ott Jézus keresztje alatt...

A középkor áhítata azzal próbált ezen segíteni, hogy – a keresztény aszkézis követelményeiből kiindulva – Mária életéről szóló apokrif evangéliumokban elképzelte, hogyan kellett viselkednie, és ezt a magatartást állította elének követendő példaképpen. Voltak olyan szerzetszabályok, amelyek nem foglalták egyszerűen össze, hogyan kell viselkednie a szerzetesnőnek, hanem „elbeszéltek”, hogyan öltözködött, hogyan utazott, hogyan kézimunkázott Mária, és a nővéreket arra kötelezzék, hogy utánozzák példáját. Ez a módszer természetesen nem csupán az ember hitelességlényével ütközik, hanem azért is veszélyes, mert Mária életének üzenetébe könnyen emberi elmélkedések gyümölcssei kerülnek, és ezek az elmélkedő sajátos helyzetéből fakadnak, – az ő helyzete pedig nem azonos sem a Szüzanyáéval, sem a mienkkel.

A Mária-tisztelet említett oldalának igazi értelmét az tárja fel előttünk, ahogyan a liturgia buzdít Mária utánzására.

„Magunkhoz vettük, Urunk, az égi kenyeret: kérjük kegyelmedet, hogy mi, akik Szüz Máriát örvendezve ünnepeljük, Máriát követve méltók legyünk üdvösségünk isteni művének szolgálatára” – imádkoztat az Egyház (Szüz Mária első közös miséjében). „Ragygod be szívünket a Szentlélek sugárzó fényével, hogy Szüz Mária példáját követve mindig a te akaratodat keressük és állítsuk életünk középpontjába” (Szüz Mária miséi 5., karácsonyi időben).

Abban az időben, amikor ezek és hasonló szövegek létrejöttek, már nem az volt a kérdés, hogyan viselkedjék gyakorlatilag a keresztény: az egyházi hagyomány, ha szabad így mondani, már kidolgozta az Evangélium „használati utasítását”. De éppen a konkrét szabályok kodifikálásában leskelődött egy másik veszedelem: hogy a keresztény elvész a gyakorlati előírások labirintusában, és úgy tekinti az Evangéliumot, mint valami új, bonyolult, aprólékos és elnyomó törvényt. A Szüz Mária utánzására szóló felszólításnak az a formája, amit az imént idézett liturgikus szövegekben találunk, nem minden részletében megállapított eljárásokra vonatkozik, hanem a lényegét jelzi: Krisztus követésének szellemét, vagyis készséget, hogy szolgálatába szegődjünk a megváltás titkának, amelyet az Atya akart, Krisztus valósított meg és a Lélek éltetett – szolgálatába szegődjünk úgy, mint Mária tette. Az Evangélium valóban arra szólít fel bennünket, hogy fogadjuk el ezt a szolgálatot a keresztény élet formájaként („íme az Úr szolgálóleánya!”), amelyet hitben kell megvalósítanunk („boldog vagy, mert hittél!”). Magában foglalja a sötétséget („nem értették meg ezeket a szavakat”), de ugyanakkor az örvendező elfogadást is („magasztalja az én lelkem az Urat!”) és a kinyilatkoztatott misztérium szerető szemléletét („Mária mind emlékezetébe véste szavaikat, és szívében gyakran elgondolkozott rajtuk”). A Szüzanya utánzása éppen kevésbé „gyakorlati” jellegénél fogva segít meglátni azt, ami lényeges és mindenkor időszerű Krisztus követésében. Azt lehetne mondani, hogy a Mária életének követésére szóló felhívás

– bár ez az élet külsőleg nagyon különböző a mienktől – a keresztény élet szívét jelzi, az alapvető állásfoglalást Isten mellett. Természetesen ez a választás mindig konkrét viselkedésben testesül meg (mint ahogy megsemmisül a vele összeférhetetlen konkrét viselkedéstől), de a konkrét magatartás csak külső megnyilvánulása: lényege, lelke, döntő eleme az élő hit, a lélekalakító önátadás, a szakadatlan párbeszéd. Könnyen lehetséges, hogy egyes hívők számára éppen az Evangéliumnak ez a magva Mária alakjában érthetőbbé válik, mint Fiáéban. Hiszen Mária mindenestül emberi személy, aki csupán hitből élt, míg Jézus Isten volt, és azt tanította nekünk, amit látott (vö. Jn 3,11).

„Örömet adni“

Még egy másik hatása is van, ha Mária alakját szemléljük, hogy keresztény életünket az ő példájához próbáljuk igazítani. Ezt nem mindig emelik ki eléggé.

Krisztus követése csak akkor lehetséges, ha a tanítvány örvendező szívvel fut célja felé. A „vidám adakozás“ követelménye (2Kor 9,7) szükségszerű feltétel, hogy állandóan és szabadon kitartsunk a keresztúton. Már most ha utánozni kívánunk egy vonzó példaképet, az nemcsak a teendők értelmi tudását foglalja magában, hanem még inkább annak fölfedezését, hogy az utánzás egyes töredékes, részleges szakaszainak is megvan az értelme, az értéke. Mint ahogy a természet szépségei vagy a zene örömmel tölti el szívünket és hálával a mindenek Teremtője iránt, éppúgy a szeplőtelen Szűz szemlélete is örömet ad. Nemcsak feledtetni velünk – legalább néhány pillanatra – a magunk és mások nyomorúságát, hanem megtanít, hogy úton vagyunk ezeknek a nyomorúságoknak a legyűrése felé, és mindig jobban be fogunk hatolni a világosságban, összhangban, szépségben abba a birodalmába, amelyet a keresztény szemlélődés Mária életében fölfedezett. Amikor szemléljük benne annak ragyogó alakját, aki teljesen megfelelt a kegyelem minden szólításának, könnyebben felbátorodunk, hogy ellene mondjunk a bűnökkel teli, magunk és mások vétkeiktől eltorzított „világ“-nak. És az a tény, hogy a törrel átvett szívű Édesanya (Lk 2,35) ugyanaz a Szűz, akit „boldognak hirdet minden nemzedék“ (Lk 1,48), megérteti velünk, milyen szép és derűs dolog követni az Urat: a földi szenvedés útja, amelyen Jézus Édesanyját vezetni akarta, nem tör össze, nem tesz tönkre, mert kivirágzik rajta az eszkatológikus „boldogság“, amelyet Jézus Krisztusban már előre élvezünk.

Értelmileg a hívő tudja mindezt az Egyház evangéliumhirdetéséből. De a fogalmi tudásban soha sincs meg a látott valóság átütő ereje.

Még egy utolsó észrevétel. Amikor azt állítjuk, hogy a katolikus „utánozza Máriát“, igazat mondunk, de a kifejezés tökéletlen és azért nem elég hitelre méltó. „Utánozni“ egy képzeletbeli személyt vagy egy elmúlt magatartást is lehet. A Szűzanya igazi utánzása az, ha részt veszünk az üdvösség története során tanúsított magatartásában, vagyis annyit jelent, hogy osztozunk egy valószínű személy igazi, ma is létező érzelmeiben. Ez az utánzás vagy inkább osztozás tehát ne észbeli megfontolásból és kifejezett elhatározásból származzék

(bár természetesen az elmélkedés és elhatározás támogathatja). A Mária belső életében való részvétel önként fakadó, néha nem is tudatos gyümölcse annak, ha szemlélem magatartását, amely hitem szerint állandó, ma is ugyanaz.

Ennek az észrevételnek van egy jelentős következménye. Mária kultusza dicséret, kérés és utánzás együttvéve. Amikor a hívő – nemcsak ajkával, de szívével is – elmondja az Üdvözlégyet, nem egymástól elszigetelt, különálló részekről van szó, ahol az üdvözlést és csodálatot követi a kérés és alkalomadtán majd az utánzás is. Ha csodálattal köszöntöm azt, aki hitünk szerint példaképként és segítőként fordul felénk, maga ez a köszöntés kitarulás utánzásának és közbenjárásának. Ezért az Üdvözlégy, bár nyelvilleg Szűz Máriához fordul, magában foglalja, hogy Mária magatartásában osztozva fordulunk Isten felé és őhozzá imádkozunk. Amikor a hívő elmondja a Magnificatot, jobban dicséri Istent, mintha csak egyedül dicsérné: magáévá téve Mária szavait nem csupán utánozza az ő teológiai erőnyeit, hanem képessége szerint osztozik abban a hitben, reményben és szeretetben, amely Isten Anyjának szívét eltöltötte és ma is eltölti.

Alszeghy Zoltán

REGGELTŐL ESTIG

Lelkiismeretvizsgálat az Imaapostolság napi felajánló imája alapján

A naponkénti lelkiismeretvizsgálat lelkiéletünk fontos tényezője. Gondolatainkat, szavainkat, cselekedeteinket, mulasztásainkat – és a mögöttük meghúzódó szándékot, érületet – szembesítjük az isteni elvárásokkal. Magatartásunk normáit a kinyilatkoztatás és az egyházi tanítás tárja eléink. – De szembenézünk azokkal az elvárásokkal is, amelyeket éppen a lelkiismeretvizsgálat során ismerünk meg jobban. Merre irányított Isten Szentlelke a belső megmozdulásokon át? S hogyan reagáltunk erre a nem kodifikált előírásra, a szeretet belső törvényére?

A lelkiismeretvizsgálat módját megtanultam, s gyakorlom hosszú évek óta: hálaadás, kegyelemkérés, vizsgálat, bánat, erősfogadás. Évek során ez az examenben történő találkozás Istennel egyre mélyült és kötetlenebbé vált. Ugyanakkor növekedett a vágyam egyéni forma kialakítására. Főleg a vizsgálati részre vonatkozóan kerestem egyszerű és szilárd fogódzó pontokat. Egy napon, mint várt és mégis váratlanul betoppanó vendég, előttem állt a megoldás: **nézz utána este, honnan indultál el reggel.**

Reggelente a Szentháromság megtestesült szeretetéhez, Jézus Szívéhez járulok. Ő nyitja meg szívemet Isten és embertársaim felé. Neki adom át előre az új napot és benne magamat: „tégy minket örök áldozattá”. – Az Imaapostolság napi felajánló imáját szűzgárdista korom óta minden reggel elmondom. Ebben az imában megtaláltam életem naponkénti felülvizsgálásának vezérfona-